

Lektorský posudek multimediálního vzdělávacího DVD z produkce Ústavu pro studium totalitních režimů, věnovaného soudobým dějinám – téma Normalizace

Předložená pracovní verze DVD zcela splňuje, domnívám se, veškeré nároky a kritéria, jež lze na takovýto multimediální vzdělávací materiál klást. Shromážděný materiál a jeho členění i provedení jednotlivých pedagogických komentářů vytváří komplexní celek, který je na straně jedné dostatečně návodný, na straně druhé ale ponechává pedagogovi, který bude DVD ve výuce využívat, dostatečně široké a otevřené možnosti z hlediska toho, co a jak bude chtít z DVD používat. Celek je zároveň dostatečně univerzální, takže dané DVD je možné kromě předmětu dějepis, pro nějž je primárně určeno, zcela smysluplně využívat i v hodinách českého jazyka a literatury i v dalších humanitních předmětech.

Oceňuji, že verbální uvedení jednotlivých kapitol i ukázek jsou hutná, ale zároveň stručná. Neodrazují tudíž z hlediska uživatelského tím, že by vyžadovaly předběžné pedagogovo několikahodinové studium předtím, než bude jednotlivé kapitoly využívat. Texty poskytují zcela relevantní informace a směřují čtenáře k možnému využití a výkladu, zároveň ale ponechávají prostor pro individuální přístup.

Tým tvůrců prokázal nebývalou heuristickou znalost problematiky normalizace. Zvolené ukázky jsou totiž vesměs vydatné a výkladově produktivní; nabízené pasáže filmů, stejně jako další poskytnuté dokumenty vizuální a zvukové podoby normalizace jsou velice kondenzované a koncentrované. Nenabízejí materiálovou „vatu“, v níž by se zobrazovaný rys éry normalizace ztrácel a rozmýval v nánosu diskursů jiných. Vydatnost zvolených ukázek je vskutku až neočekávaná. Zároveň daný výběr svou dekontextualizací (vybráním úryvku z širšího kontextu) vybraná díla nezkrsluje ani nepřeinterpretovává.

Oceňuji i fakt, že k DVD o éře normalizace byl zvolen poněkud jiný výkladový rámec a jiný způsob výběru materiálu než k předchozímu DVD o kolektivizaci, které připravil stejný pracovní tým. DVD o normalizační éře se po právu více zaměřuje na sféru každodennosti, na záležitosti životního stylu či dobové kultury. V tomto ohledu DVD smysluplně koriguje soudobý nostalgizující diskurs, který produkují a nabízejí masová média; ilustrací přístupu využívajícího pouze dobové normalizační kulisy pro vyprávění prefabrikovaných a do jakéhokoli kontextu zasaditelných příběhů, je seriál ČT *Vyprávěj*.

Materiál pro výklad éry normalizace pochází jak z původních dobových zdrojů, tak i z porevoluční či současné produkce. I tento „nový“ materiál, zobrazující éru normalizace, je interpretačně vydatný, protože nejen vypovídá o jejích rysech, ale stejně tak vypovídá i o setrvalých klišé a ideologizujících paušalizacích, s nimiž je tato éra zobrazována dnes.

Produktivním pedagogům tak poskytne možnost zmnoženého výkladu, kdy simplifikace a floskulovité fungování zobrazeného světa éry normalizace je rámováno obdobnými rysy, s nimiž se o nich dnes vypráví.

V textech sloužících jako podklady pro pedagogické využití oceňuji pojetí, které pootevřít celou problematiku, namísto toho, aby ji formou „správných“ otázek a odpovědí uzavíralo. Jde opět o cenný korektiv všech – dnes tak oblíbených – příruček a „encyklopedií“ normalizační éry, v nichž se pracuje pouze s binární opozicí „pravda“ – „nepravda“. Takovéto kontrastivní pojetí vede k nekonečnému produkování emotivních postojů, překrývajících vratké základy shody ohledně toho, jak „to tehdy bylo“. Pojetí tohoto DVD otevírá větší prostor nuancím a složitostem, včetně absencí jednoznačných odpovědí.

Celek DVD se mi jeví jako mimořádně zralý a produktivní; je cenný nejen svou materiálovou, ale i metodologickou stránkou prezentace historického období, které je stále ještě součástí živé paměti příslušníků starší a střední generace, ale které se tím spíše otevírá paušalizujícím a mytologizujícím postupům generace mladší, která k němu jako jediná přístup přes živou kolektivní paměť nemá. V celém předloženém materiálu jsem nenašel žádné faktické, výkladové či metodologické chyby, které by si žádaly korekci. DVD proto v podobě, jak mi bylo předloženo (stav k 6. 12. 2012) jednoznačně doporučuji k realizaci.

V Praze dne 17. 12. 2012

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.